

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Кафедра техніко-технологічних дисциплін, охорони праці
та безпеки життєдіяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Завідувач кафедри
техніко-технологічних дисциплін, охорони праці
та безпеки життєдіяльності

«30» серпня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФП1.2.03 ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Спеціальність 013 Початкова освіта

(шифр і назва напрямку підготовки/спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Початкова освіта

(назва освітньої програми)

Факультет/інститут початкової освіти

(назва факультету/інституту)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «Цивільний захист (ЦЗ) та охорона праці в галузі (ОПГ)» для студентів спеціальності 013 Початкова освіта

Розробники: Мельник О. В. – кандидат технічних наук, доцент кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності;

Сусло Л. В. – старший викладач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності

Протокол № 1 від «28» серпня 2019 року

Завідувач кафедри техніко-технологічних дисциплін, охорони праці та безпеки життєдіяльності

(підпис)

(Азізов Т. Н.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету початкової освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2019 року

Голова науково-методичної комісії факультету початкової освіти

(підпис)

(Ящук О. М.)
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>01 Освіта</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність <u>013 Початкова освіта</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		–	1-й
Розрахунково-графічна робота «Оцінка радіаційної та хімічної обстановки (РХО) у мирний та воєнний час при виникненні надзвичайних ситуацій (НС) на об'єктах АЕС та хімічної промисловості (ХП)». Презентація.		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		–	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Освітній ступінь: <u>магістр</u>	–	2 год.
		Практичні	
		–	8 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		–	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		–	–
Вид контролю:			
–	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання –

для заочної форми навчання – 11/89

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: підготовка студентів, як учителів та майбутніх керівників окремих об'єктів господарювання з питань ЦЗ підлеглих у випадку виникнення НС техногенного та природного характеру.

Завдання:

1. Навчити студентів діям у НС мирного і воєнного часу; способам і засобам захисту населення і дітей; основам організації і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійних лих і в осередках ураження; діям їх як викладачів (вчителів) разом із учнями загальноосвітніх шкіл у разі виникнення НС.

2. Ознайомити з організацією, методикою підготовки і проведення занять з ЦЗ з населенням і учнями загальноосвітніх навчальних закладів.

3. Навчити оцінювати радіаційну та хімічну обстановку і відповідно діяти у випадку виникнення НС в мирний і воєнний час.

4. Забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

ЗК 1 – здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Виявляти національну й особистісну гідність, громадянську свідомість та активність, дбати про розвиток, функціонування та безпеку громадянського суспільства.

ЗК 3 – здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми. Проявляти ініціативу, пропонувати ідеї/гіпотези та організовувати діяльність щодо їх доведення, приймати обґрунтовані рішення та нести за них соціальну, етичну відповідальність.

ЗК 9 – здатність працювати в команді. Формування навичок узгодженості та згуртованості командних і групових дій, оптимізації процесів взаємодії з колегами в професійному контексті, модерації групових дискусій та самопрезентації, запобігання виникнення конфліктних ситуацій; організація колективної діяльності відповідно до моральних, етичних та правових норм.

ЗК 11 – здоров'язбережувальна. Здатність ефективно вирішувати завдання щодо збереження і зміцнення здоров'я як власного, так і оточуючих; активно долучатися до облаштування безпечного для життя й діяльності середовища.

ФК 7 – здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. Здійснювати контроль/самоконтроль процесу та оцінювання/самооцінювання результатів діяльності з метою забезпечення їхньої якості.

Очікувані результати навчання:

ПРН 2. Знати законодавство України та міжнародні нормативно-правові документи з питань охорони навколишнього середовища, функціонування та розвитку громадянського суспільства; нормативно-правові документи, що регламентують діяльність загальноосвітніх шкіл/позашкільних закладів.

ПРН 11. Володіти когнітивно-творчими якостями: інтелектуальною активністю, гнучкістю й оригінальністю мислення, інтуїцією, критичністю тощо.

ПРН 19. Дотримуватися вимог галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері початкової освіти щодо безпеки життєдіяльності суб'єктів освітнього процесу.

ПРН 21. Здійснювати здоров'язбережувальну діяльність в освітньому середовищі початкової школи та створювати умови для формування здорового способу життя учнів.

ПРН 23. Бути наполегливим у вирішенні професійних завдань та взятих зобов'язань, нести соціальну, етичну відповідальність за внесок/результати професійної діяльності.

3. Мова навчання

Мова навчання: українська

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні засади ЦЗ

Тема 1. ЦЗ у сучасних умовах

Роль і місце ЦЗ у державній системі безпеки захисту населення відповідно до Кодексу ЦЗ України.

Організаційна структура сил і засобів ЦЗ України, об'єкту, підприємства та установи.

Тема 2. НС у мирний та воєнний час

Загальна характеристика можливих наслідків НС в Україні.

НС мирного часу та характеристика осередків ураження.

Характеристика осередків ураження, що виникають при застосуванні сучасних засобів ураження, при руйнуванні радіаційно-, хімічно – небезпечних об'єктів.

Змістовий модуль 2. Оцінка обстановки та захист населення в НС

Тема 3. Оцінка обстановки у НС

Основні поняття і визначення щодо оцінки радіаційної, хімічної, інженерної, пожежної обстановки.

Методика оцінки радіаційної і хімічної обстановки при аваріях і катастрофах на радіаційно і хімічно небезпечних об'єктах та при застосуванні сучасних засобів ураження.

Оцінка інженерної і пожежної обстановки. Використання комп'ютерної техніки для оцінки обстановки.

Прилади радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю. Призначення, будова та порядок використання.

Тема 4. Захист населення в НС

Основні принципи і способи захисту населення в НС.

Захисні споруди ЦЗ і вимоги, які ставляться до них.

Засоби індивідуального та колективного захисту.

Дезактивація, дегазація, дезінфекція, демеркуризація та порядок їх проведення.

Змістовий модуль 3. ОПГ як категорія

Тема 5. Міжнародні норми в галузі охорони праці

Соціальне партнерство (соціальний діалог) в охороні праці.

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності.

Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.

Тема 6. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі

Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Показник нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.

Тема 7. Система управління охороною праці в організації

Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Положення про СУОП, структура та зміст його розділів.

Примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства галузі. Пріоритет функцій забезпечення безпеки. Ефективність функціональної структури СУОП.

Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій.

Галузеві системи управління охороною праці. Мета та принципи функціонування.

Тема 8. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації

Загальні положення та визначення. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов'язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких

проводиться розслідування.

Встановлення зв'язку нещасного випадку з виробництвом.

Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Розслідування та облік аварій. Розслідування інцидентів та невідповідностей.

Особливості розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру.

Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Методи дослідження виробничого травматизму.

Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Тема 9. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності

Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Вимоги до засобів індивідуального захисту.

Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі.

Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень. Вимоги до працівників певних категорій і порядок допуску їх до роботи.

Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Важкість праці: Динамічні, статичні навантаження. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

Тема 10. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях

Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень.

Організація наукових досліджень та основні наукові проблеми в галузі охорони праці. Наукова база охорони праці. Програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Загальнодержавна (національна), галузеві, регіональні програми.

Аналіз професійного та виробничого ризиків. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності. Мета і методи аналізу. Використання статистичної звітності і актів розслідування нещасних випадків і професійних захворювань в аналітичній роботі. Показники частоти та тяжкості травматизму. Автоматизовані системи управління охороною праці, обліку, аналізу та дослідження травматизму.

Змістовий модуль 4. Державне управління охороною праці

Тема 11. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах

Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

Протипожежні перешкоди. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації промислових об'єктів, будинків, споруд, технологічного обладнання.

Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

Тема 12. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці

Органи державного нагляду за охороною праці. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.

Держгірпромнагляд. Права і відповідальність посадових осіб Держгірпромнагляду. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці.

Проведення державного нагляду за охороною праці. Види та основні параметри проведення наглядових заходів.

Тема 13. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві

Завдання страхування від нещасного випадку. Принципи та види страхування.

Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Фонд соціального страхування від нещасних випадків. Правління Фонду. Виконавча дирекція Фонду. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг та профілактичних заходів. Джерела фінансування Фонду. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду. Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Модуль 1													
Змістовий модуль 1. Основні засади ЦЗ													
Тема 1. ЦЗ у сучасних умовах	–	–	–	–	–	–	4	1	1	–	–	2	
Тема 2. НС у мирний та воєнний час	–	–	–	–	–	–	4	–	1	–	–	3	
Разом за змістовим модулем 1	–	–	–	–	–	–	8	1	2	–	–	5	
Змістовий модуль 2. Оцінка обстановки та захист населення в НС													
Тема 3. Оцінка обстановки у НС	–	–	–	–	–	–	16	–	1	–	–	15	
Тема 4. Захист населення в НС	–	–	–	–	–	–	16	–	1	–	–	15	
Разом за змістовим модулем 2	–	–	–	–	–	–	32	–	2	–	–	30	
Змістовий модуль 3. ОПГ як категорія													
Тема 5. Міжнародні норми в галузі охорони праці	–	–	–	–	–	–	4	–	–	–	–	4	
Тема 6. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з ОПГ	–	–	–	–	–	–	6	1	1	–	–	4	
Тема 7. Система управління охороною праці в організації	–	–	–	–	–	–	6	–	1	–	–	5	
Тема 8. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації	–	–	–	–	–	–	5	–	1	–	–	4	
Тема 9. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності	–	–	–	–	–	–	6	–	–	–	–	6	
Тема 10. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях	–	–	–	–	–	–	7	–	–	–	–	7	
Разом за змістовим модулем 3	–	–	–	–	–	–	34	1	3	–	–	30	
Змістовий модуль 4. Державне управління охороною праці													
Тема 11. Основні заходи пожежної профілактики	–	–	–	–	–	–	4	–	–	–	–	4	

на галузевих об'єктах												
Тема 12. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	6
Тема 13. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві	-	-	-	-	-	-	6	-	1	-	-	5
Разом за змістовим модулем 4	-	-	-	-	-	-	16	-	1	-	-	15
Усього годин	-	-	-	-	-	-	90	2	8	-	-	80
Модуль 2												
ІНДЗ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	-	-	-	-	-	-	90	2	8	-	-	80

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Основні положення цивільного захисту.	–	1
2	Класифікація надзвичайних ситуацій, характеристика осередків ураження.	–	1
3	Оцінка радіаційної обстановки у надзвичайних ситуаціях. Оцінка хімічної обстановки у надзвичайних ситуаціях. Прилади радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю.	–	1
4	Засоби колективного та індивідуального захисту населення.	–	1
5	Розслідування нещасного випадку в галузі.	–	1
6	Порядок атестації робочих місць на відповідність нормативним актам про охорону праці. Опрацювання в колективному договорі розділу «Охорона праці».	–	1
7	Розробка інструкції з охорони праці для професії (за галузевим спрямуванням). Розробка заходів пожежної профілактики на характерному галузевому об'єкті.	–	1
8	Порядок визначення розмірів виплат фонду при нещасному випадку на виробництві.	–	1
Разом		–	8

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Правова основа цивільного захисту.	–	3
2	Осередок радіоактивного забруднення.	–	3
3	Захист від проникаючої радіації.	–	3
4	Зони радіоактивного забруднення місцевості.	–	3
5	Ураження людей проникаючою радіацією.	–	3
6	Токсичні властивості отруйних речовин.	–	3
7	Отруйні речовини загально отруйної дії. Сильнодіючі отруйні речовини.	–	5
8	Інженерні системи захисних споруд.	–	3
9	Промислові респіратори.	–	3
10	Ізолюючі протигази.	–	3
11	Дезактивуючі, дегазуючі, дезінфікуючі речовини та розчини.	–	5
12	Демеркуризація.	–	3
13	Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.	–	3
14	Звітність про нещасні випадки і аналіз причин, що призвели до них.	–	3
15	Відшкодування у разі ушкодження здоров'я працівників або у разі їх смерті.	–	5
16	Робота школи з батьками учнів по попередженню травматизму.	–	3
17	Вентиляція. Класифікація видів вентиляції.	–	5
18	Кількісні і якісні показники освітлення. Вплив різних видів освітлення на життєдіяльність людини.	–	3
19	Види вібрації.	–	3
20	Джерела електромагнітних випромінювань.	–	3
21	Нормування радіаційної безпеки.	–	3

22	Аналіз умов праці при роботі з комп'ютерною технікою.	–	3
23	Санітарно-гігієнічні вимоги до параметрів виробничого середовища приміщень з комп'ютерною технікою.	–	3
24	Організація пожежної безпеки. Види протипожежних інструктажів.	–	3
Разом		–	80

8. Індивідуальні завдання

№ з/п	Тема ІНДЗ
1	Оцінка радіаційної та хімічної обстановки у мирний та воєнний час при виникненні НС на об'єктах АЕС та хімічної промисловості.
2	Презентація за вибором викладача і студента.

9. Методи навчання

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо), наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні (розв'язування задач, складання графічних схем), репродуктивний метод, частково-пошуковий метод, метод проблемного навчання, самостійна робота студентів, робота в інтернет-просторі, інтерактивні методи навчання, рольові ігри, метод проектів, технологія розвитку критичного мислення

10. Методи контролю

Усне опитування, письмове тестування, перевірка виконання самостійної роботи, підготовка та захист проекту, опрацювання нормативних документів, вирішення практичних/проблемних задач, сценарування проблем, моделювання ситуації, критичний аналіз ситуації, оцінка за ІНДЗ (розрахунково-графічна робота, реферат, презентація), залік.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Рівень	Характеристика відповідей студента на питання теоретичного матеріалу	Кількісна характеристика рівня
Незадовільний	Студент дає відповідь, яка не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Фрагментами відтворює незначну частину матеріалу, має поверхневі уявлення про об'єкт вивчення елементарно висловлює думку без логічної послідовності.	2 бали
Задовільний	Володіння навчальним матеріалом на репродуктивному рівні. Може відтворити значну частину матеріалу, частково обґрунтувавши та проаналізувавши його, зробити висновки.	3 бали
Достатній	Знання студента є достатньо повними, вміє відтворювати вивчений матеріал, дає ґрунтовні відповіді на поставлені питання. Відповідь повна, логічна, обґрунтована але з деякими неточностями. Самостійно застосовує теоретичні знання для виконання навчальних завдань.	4 бали
Високий	Студент володіє глибокими, міцними знаннями які вміє узагальнювати, систематизувати. Аргументовано відповідає на поставлені запитання і здатний використовувати отримані знання в своїх	5 балів

	відповідях. Виявляє творчість під час відтворення набутих теоретичних знань. Чітко формулює висновки з наведенням практичних прикладів стосовно теоретичного матеріалу.	
--	---	--

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3						Змістовий модуль 4			100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	
7	7	7	14	7	7	7	7	7	7	7	7	9	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за націон. системою	Оцінка за сист. В УДПУ
A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5	90-100%
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	82-89%
C	Добре – правильна робота з певною кількістю помилок	4	75-81%
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю помилок	3	69-74%
E	Достатньо - виконання задовольняє мінімальні критерії	3	60-68%
FX	Незадовільно – потрібно доопрацювати на перездачу	2	35-59%
F	Незадовільно – обов'язковий повторний курс	2	1-34%
ABCDE	Зараховано		60-100%
FXF	Не зараховано		1-59%

90 - 100 балів - **відмінно (A)**;

82 - 89 балів - **добре (B)**;

75 - 81 балів - **добре (C)**;

69 - 74 балів – **задовільно (D)**;

60 - 68 балів – **задовільно (E)**;

35 - 59 балів - **незадовільно** з можливістю повторного складання (FX);

1-34 балів – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (F).

13. Методичне забезпечення

- Опорні конспекти лекцій, методичні посібники до проведення практичних занять і ІНДЗ, інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (ІКНМЗД)
- Нормативні документи, ілюстративні матеріали.
- Таблиці, стенди, муляжі бойових отруйних речовин, засоби захисту органів дихання та шкіри, засоби дегазації та дезактивації та ін..

14. Рекомендована література

ЦЗ

Базова

- Кодекс ЦЗ України: зі змінами, внесеними згідно із Законами №224 –VII від 14.05.2013, №353-VII від 20.06.2013 / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>. – Загол. з титул. екрану.

2. Мельник, О. В. Методика оцінки радіаційної та хімічної обстановки у мирний та воєнний час при виникненні надзвичайних ситуацій на об'єктах АЕС та хімічної промисловості / О. В. Мельник. – УДПУ : Жовтий О. О., 2016. – 54 с.
3. Мельник, О. В. Оцінка радіаційної та хімічної обстановки у мирний та воєнний час при виникненні надзвичайних ситуацій на об'єктах АЕС та хімічної промисловості : методичні рекомендації / О. В. Мельник. – Умань : Жовтий О. О., 2016. – 36 с.
4. Мельник, О. В. Цивільний захист : навч. посіб. / О. В. Мельник ; [рец. Парій О. М., Совгіра С. В., Грітченко А. Г.] ; МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. – Умань ; Бровари : АНФ ГРУП, 2014. – 231, [1] с. : іл., табл. – Бібліогр.: с. 205-206.
5. Михайлюк, В. О. Цивільна оборона : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. О. Михайлюк, Б. Д. Халмурадов. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 157, с. – 157, [1] с.
6. Миценко, І. М. Цивільна оборона : навч. посібник : рек. МОН України / І. М. Миценко, О. М. Мизенцева. – Чернівці : Книга –XXI, 2004. – 402 с.
7. Стеблюк, М. І. Методика оцінки радіаційної, хімічної і пожежної обстановки / М. І. Стеблюк. – К. : Друкарська дільниця УВК НАУ, 1998. – 66 с.
8. Стеблюк, М. І. Цивільна оборона / М. І. Стеблюк. – К. : Знання, 2006. – 487 с.
9. Шоботов, В. М. Цивільна оборона : навч. посібник : рек. МОН України як навч. посіб. для студентів ВНЗ / В. М. Шоботов ; МОН України, Приазовський ДТУ. – Вид. 2-ге, перероб. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 436 с.

Допоміжна

1. Атаманюк, В. Г. Гражданская оборона / В. Г. Атаманюк, Л. Г. Ширшев, Н. И. Екимов. – М. : Высшая школа, 1986. – 207 с.
2. Белозеров, Я. Е. Внимание! Радиоактивное заражение! / Я. Е. Белозеров, Ю. К. Несытов. – М. : Воениздат, 1982. – 96 с.
3. Довідник з цивільної оборони / Г. Г. Міговіч. – К. : Українська технологічна група, 1998. – 526 с.
4. Егоров, П. Т. Гражданская оборона / П. Т. Егоров, И. А. Шляхов, Н. И. Алабин. – М. : Высшая школа, 1977. – 303 с.
5. Защита объектов народного хозяйства от оружия массового поражения : справочник / Г. П. Демиденко, Е. П. Кузьменко, П. П. Орлов [и др.]. – К. : Выща школа, 1989. – 287 с.
6. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – К. : Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.

ОПГ

Базова

1. Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти / І.П. Пістун. – Суми: Університетська книга, 2013. – 395 с.
2. Охорона праці в галузі: Курс лекцій [укл.: Кравченко Л. В., Сусло Л. В., Люльченко В. Г.]. – Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. – 188с.*

Допоміжна

1. Русаловський А. В. Правові та організаційні питання охорони праці: Навч. посіб. – 4-те вид., допов. і перероб. – К.: Університет «Україна», 2009. – 295 с.
2. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І. П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2009. – 540 с.
3. Охорона праці в будівництві: Навч. посіб. посібник / за редакцією Коржика Б.М. і Іванова В.М. – Харків: Форт, 2010. – 388 с.
4. Березюк О. В., Лемешев М. С. Охорона праці в галузі радіотехніки: Навч. посіб. – Вінниця: ВНТУ, 2009. – 159 с.
5. Ярошевська В.М., Чабан В.Й. Охорона праці в будівельній галузі: Навч. посіб. – Рівне: НУВГП, 2005. – 313с.

6. Батлук В. А. Охорона праці в галузі телекомунікацій: Навч. посіб. – Львів: Афіша, 2003. – 320 с.
7. ДБН В.2.5-28-2006 «Природне і штучне освітлення».
8. ДСанПіН 3.3.6.096-2002 Державні санітарні норми і правила при роботі з джерелами електромагнітних полів
9. ДСН 3.3.6.042-99 Санітарні норми мікроклімату виробничих приміщень.
10. ДСН 3.3.6.037-99 Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку.
11. ДСН 3.3.6.039-99 Державні санітарні норми виробничої загальної та локальної вібрації
12. НПАОП 0.00-1.28-10 Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин. Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65
13. НПАОП 0.00-2.23-04 «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат». Постанова Кабінету Міністрів України від 27 червня 2003 р. № 994.
14. НПАОП 0.00-8.24-05 «Перелік робіт з підвищеною небезпекою». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 р. № 15.
15. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі. Наказ МОЗ України та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.1994 р. № 263/121.
16. ДСТУ 2293-99 «Охорона праці. Терміни та визначення основних понять».
17. Гігієнічні нормативи ГН 3.3.5-8-6.6.1-2002 «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.2001 № 528.
18. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.003-74 (1999) ССБТ «Опасные и вредные производственные факторы. Классификация».
19. Міждержавний стандарт ГОСТ 12.0.230-2007 ССБТ. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги.
20. ДБН 2.09.04-87 Адміністративні та побутові будівлі.
21. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.
22. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджені Головою Держгірпромнагляду 7.02.2008 р.
23. Перелік професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559.
24. Директива Ради Європейських Співтовариств 89/391/ЕЕС «Про впровадження заходів, що сприяють поліпшенню безпеки й гігієни праці працівників».
25. Конвенція МОП 187 «Про основи, що сприяють безпеці й гігієни праці».
26. Міжнародний стандарт SA8000: 2001 «Соціальна відповідальність». SAI SA8000: 2001 Social Accountability International.
27. Міжнародний стандарт ISO 26000:2010 – «Настанова по соціальній відповідальності». ISO 26000: 2010 (Draft) Guidance on Social Responsibility.
28. Міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007 Occupational health and safety management systems – Requirements. Системи менеджменту охорони праці – Вимоги.
Міжнародний стандарт OHSAS 18002, Guidelines for the implementation of OHSAS 18001. Настанова по впровадженню OHSAS 18001.

15. Інформаційні ресурси

ЦЗ

1. mon.gov.ua;
2. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>;
3. www.mns.gov.ua/files/prognoz/.../6_4_2012.p...;

4. lektsiopedia.org/ukr/lek-5536.html;
5. opcb.kpi.ua/.../Цивільний-захист;
6. www.zerkalov.org/files/czdr.doc;
7. uk.wikipedia.org/wiki/Цивільний_захист;
8. www.oda.ck.ua/?lng=ukr&article=176;
9. www.lnu.edu.ua/faculty/.../CZ_IZ-2_2013.pdf;
10. [lityn-administratsia.com.ua/.../452-navchalno-...;](http://lityn-administratsia.com.ua/.../452-navchalno-...)
11. lityn-administratsia.com.ua/.../vidil-zh-z-rda;
12. koda.gov.ua/departament_z_pitan_tsivilnogo_z.

ОПГ

1. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
2. <http://www.mon.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
3. <http://www.mns.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства надзвичайних ситуацій України.
4. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
5. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
6. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
7. <http://www.budinfo.com.ua>- Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».